

LA NOVENA

de Maria Canals

Amb el suport de

EL CANAL

Centre de Cultura Contemporània de Barcelona

festival

 Generalitat
de Catalunya

**MAL
SAI**®

Índex

CARTA INTRODUCTÒRIA 1

SINOPSIS 2

FITXA ARTÍSTICA 2

OBJECTIUS 3

DESCRIPCIÓ I DESENVOLUPAMENT 4

RELACIÓ AMB EL TERRITORI 6

LA COMPANYIA 7

PROJECTES ANTERIORS 9

Carta introductòria

SOBRE EL DISPARADOR DE LA PEÇA

Es pot ser orfe d'història? Em refereixo a si es pot ser orfe de passat. No tinc clara la resposta, porto donant-li voltes gairebé tot l'any. Sempre m'encallo amb la mateixa pregunta, me la formulo any rere any: qui soc, jo?

Em van plantar el llibre *Este dolor no es mio. Identifica y resuelve los traumas familiares heredados* (Wolyn, 2017). No el vaig acabar. Vaig preferir entrevistar les persones més velles (no són gaire velles, però una d'elles és molt bella) de la meva família per part de pare i una altra per part de mare. Volia saber, vull saber d'on vinc. Vull que saber d'on vinc, expliqui la meva existència, expliqui què coi hi faig aquí, em tregui del cap aquest neguit, aquesta falta de motiu. Tampoc he fet les entrevistes.

Vaig fer 28 anys el 12 de desembre. Fa molts anys que vull tenir fills. Que em surti per sota la família que em falta per sobre. Faig broma. Em moro de ganes d'acompanyar algú en aquesta vida. -Serà això un afany pedagògic? Què puc ensenyar jo a ningú?- La nit de l'11 al 12 de desembre em vaig despertar a les 4.48 i vaig passar 3 hores desperta. Sota els llençols el meu cap anava a 100. La llum del meu telèfon s'encenia intermitentment i vibrava al ritme del tecleig dels meus polzes. I si jo tinc fills? I si m'ho pregunten? Quina història els explicaré sobre la meva família? I si... me la invento? No seria molt més apassionant una història d'aventures i ficció que la història de dues famílies que van emigrar d'Andalusia a Catalunya, per vermells i per pobres? Bé, no, potser no, però... I barrejar-ho? Quina podria ser la millor història? Quina podria ser la millor aventura de totes? Aquesta és la que et vull donar, fill meu, filla meva, aquesta és la que vull crear i que t'arribi.

Vull crear una història per a totes aquelles criatures òrfenes d'història.

Vull crear caliu.

Vull crear il·lusió.

Vull que sigui divertida.

Vull que sigui irònica, sarcàstica i màgica.

Vull que estigui plena de llum i de color.

Jo vull parlar de no acceptar la realitat o d'acceptar-la i jugar-la.

Vull parlar de la maternitat.

Vull parlar de la capacitat de superació.

Vull parlar de la tossuderia.

Vull parlar de la migració per supervivència.

Vull parlar de la lluita de classe.

Vull que s'escolti al foll.

O a la folla, que soc jo.

Sinopsis

Versió 1. La novena és una obra de teatre fantàstic, que analoga la migració d'algunes famílies andaluses cap a la Catalunya postfranquista.

La dramaturga es planteja quina és la història de la seva família a partir de la hipotètica pregunta de la seva hipotètica filla: d'on vinc, jo?

El personatge, orfe d'història, s'endinsa en la recerca d'una història pròpia, nodrida de tots els seus referents fantàstics. Cavalcarà, doncs, per un món d'històries fantàstiques, que ella mateixa, com don Quixot infrangible, creurà veritables fins a la mort.

Un espectacle en català, amb espai sonor en directe, amb història, fantasia, objectes, moviment, llum, i qui sap si un gos titllat de cavall i unes gallines preses per gallines mateixes.

PRODUCCIÓ

MALSAI PRODUCCIONS

DRAMATÚRGIA I DIRECCIÓ

MARIA CAMBIL

EQUIP CREATIU I GESTOR

**MARIA CAMBIL, CLÀUDIA FERRER,
LAURA PUJOL, CARLES VIDAL RAMOS**

Falta desenvolupar la idea i ampliar i definir l'equip. M'agrada treballar amb creadores amb qui he treballat o que compartim generació, cercles, valors, i de qui puc aprendre àmbits dels que no domino. Pot ser que la peça necessiti més d'un músic en escena i que necessiti intèrprets que dominin el cos.

Objectius

GENERAL

Crear i produir l'obra *La Novena* (núm. 9).

ESPECÍFICS

1. Investigar com es pot submergir l'espectador de totes les edats alhora en un univers fantàstic mitjançant eines de les arts escèniques contemporànies.
2. Cercar respostes en la història que expliquin antropològicament el món i el comportament humà contemporanis.
3. Trobar llum en la creença que la nostra era és el temps en què tot s'acaba.
4. Crear un univers fantàstic i únic per donar resposta a les inquietuds d'un passat especular (o espectacular!).
5. Generar una analogia entre la història d'una família migrant i una història inspirada en històries fantàstiques com *El ingenioso Hidalgo don Quijote de la Mancha* (Cervantes 1616), *El nom del vent* (Rothfuss, 2007), *L'illa del tresor* (Stevenson, 1883), entre d'altres.

PROCEDIMENTALS

1. Investigar l'origen antropològic i cultural de les famílies andaluses migrades a Catalunya, a les comarques Gironines.
2. Aprofundir en la història de la migració Andalusina durant la postguerra, en la lluita política i de classe, i generar-ne una analogia fantàstica.
3. Investigar dramàticament com reflectir mecanismes mentals divergents com els de la pròpia dramaturgia.
4. Investigar com una història dramàtica i fantàstica pot, mitjançant les arts escèniques, arribar i connectar amb tot tipus de públic, de totes les edats.
5. Generar recursos i lluitar perquè *La novena* sigui una obra de teatre accessible per a persones amb capacitats, orígens i recursos diversos.
6. Treballar amb recursos escènics manipulatiu que no hem treballat encara amb la companyia.
7. Treballar l'estètica de l'obra acuradament, trobar una poètica del propi univers i que sigui significant.
8. Treballar en espais on poder fer recerca de forma i codi, i on poder rebre feedback periòdic mitjançant l'obertura del procés de creació, realitzant també un retorn a la ciutadania.
9. Generar espais de compromís i diàleg creatiu amb tot l'equip, combinat amb el procés d'escriptura a peu d'obra.

Descripció i desenvolupament

ARGUMENT

Tot relat significa moviment: l'heroi clàssic de les narracions d'aventures es desplaça en el temps i l'espai per aconseguir una missió sublim a la qual dedicarà una despesa il·limitada d'energia, a risc de perdre la vida, si cal (*La llavor immortal. Els arguments universals en el cinema* (1995) Balló, J.; Pérez, X.).

Com a *El nom del Vent* (Rothfuss, 2007), veurem dues línies argumentals i de trama:

- Una on la protagonista ha d'explicar la seva història veritable (veritablement fantàstica).
- L'altra on s'entrama tota la història de la família amb la diversa quantitat de personatges i aventures, on apareixeran situacions i personatges fantàstics.

La protagonista tindrà dos objectius:

- Desengranar la història veritablement fantàstica de la seva família, que li anirà arribant al cap poc a poc.
- Els personatges es veuran en un viatge per aconseguir un tresor (per començar, secret).

Aquests familiars rebran un encàrrec i hauran de començar un trajecte llarg i arriscat, que culminarà en un duel inevitable en el lloc de destí.

La intenció és fer un paral·lelisme entre una història d'aventura fantàstica amb la necessitat de fugida d'algunes famílies roges i pobres durant la postguerra, que van venir a Catalunya per trobar un lloc nou, per noves oportunitats, per trobar més recursos i més pau. La intenció és generar una analogia, un relat nou que enganxi, que sigui divertit, màgic, commovedor i que, en el fons del fons, o no tan al fons, ens faci rumiar sobre noves polítiques que estan (re)emergint darrerament, com si estiguéssim oblidant quines han sigut les migracions internes que hem viscut a Europa i els conflictes entre cultures dins d'alguns dels mateixos estats-nació que conformen la UE. La intenció també és preguntar-nos: què és millor, la realitat o la ficció? És la fantasia literal, la folia, un camí segur, confortable i alhora molt lúcida per explicar i escoltar, una mica entre cotons de sucre, què està passant?

FORMAT

Aquesta vegada la idea és generar un univers més màgic i lluminós que els que hem estat creant darrerament. La història anirà venint al cap de la protagonista i aniran apareixent elements fantàstics a mesura que vagin entrant dins l'univers.

Imagino colors grocs, taronges, pastels, càlids, blaus subtils, blancs.

Imagino objectes gegants amb que jugar en escena, que pengin, que siguin manipulables.

Imagino un cavall, que potser ha de ser un gos. El meu. Que estimo i m'acompanya arreu.

Imagino unes gallines, que han de ser gallines. Les meves. Que estimo, cuido i els cullo els ous.

Imagino un gran ventall de personatges amb habilitats físiques i gestuals.

Imagino músics en escena que facin capgirar la dramaturgia.

Imagino com l'escena té vida i fa d'antagonista de la protagonista.

LLAMPEC DE REFERÈNCIES ESCÈNIQUES:

Canto jo i la muntanya balla, text original Irene Solà i adaptació Clàudia Cedó; Els Ocells, La Calòrica, Barò d'Evel, Jordi Oriol, Oriol Pla (dels tres l'univers!).

TÈCNICA I METODOLOGIA

La nostra manera de treballar és senzilla:

Partim d'una idea llavor, que és la que us estem plantejant.

Un cop la llavor s'ha plantat, comencem una investigació (hem sol·licitat una beca i un ajut a la investigació per a tenir recursos mentre ens dediquem a desenvolupar-la) contextual i de format (en aquest cas necessitem investigar sobre el context històric i fantàstic que vulguem crear, sobre com generar fantasia en escena i com barrejar totes aquestes disciplines, que per a nosaltres són noves).

Un cop tenim un enorme ventall d'informació i idees, comencem un filtratge mitjançant una estructura (en aquest cas basada en l'estructura de l'argument universal de la recerca del tresor). Tot plegat es va duent a terme mentre creem en espais d'assaig (amb suport econòmic, logístic i estructural). Amb tot plegat ja haurem començat a treballar amb la distribució, perquè la vinculem molt a la producció (vegeu la trajectòria de *Calla*, *Judit*, *calla*, i el sentit de la vinculació amb els territoris, els espais de creació, els suports, les coproduccions, el retorn a la ciutadania realitzat i els espais de distribució que se'ns han brindat, pels quals estem eternament agraïdes.

L'espai sonor serà en directe i construït a mesura que es va escrivint la peça, tret diferencial de MALSAI Produccions i és probable que per aquesta obra necessitem l'assessorament de maquinistes i altres especialistes en objectes.

Tot està una mica per veure, de moment aquesta és la idea de la qual partim!

Relació amb el territori

Després de la Guerra Civil Espanyola, la situació socioeconòmica a Andalusia era extremadament precària: la misèria, la falta d'expectatives laborals i la repressió política del règim franquista van empènyer a milers de famílies andaluses com la meua (per part de mare (provinent del municipi de Peñarroya-Pueblonuevo, Còrdova) i per part de pare (provinent del municipi de Otívar, Granada)) a buscar oportunitats fora de la seva terra.

No obstant això, el franquisme va imposar restriccions molt severes a la mobilitat interna, exigint permisos oficials per a residir en altres províncies. Molts migrants, en arribar sense la documentació necessària, van ser detinguts i deportats de tornada a Andalusia. Entre 1939 i 1957, només des de Barcelona es van retornar a unes 70.000 persones, gairebé la meitat d'elles andaluses.

Encara que l'emigració andalusa a Catalunya es remunta a principis del segle XX, el flux es va intensificar notablement a partir dels anys 50 i, sobretot, durant la dècada dels 60, quan la industrialització catalana va demandar mà d'obra barata i poc qualificada. Aquest fenomen va ser tan massiu que, en 1970, més de 840.000 andalusos residien a Catalunya, xifra que superava el milió si es comptaven els fills nascuts aquí.

L'arribada massiva de migrants d'andalusia va provocar la formació d'assentaments precaris, especialment en els marges de les grans ciutats catalanes. En aquests barris, la lluita veïnal per la millora de les condicions de vida va ser intensa, liderada en molts casos per dones andaluses.

Encara que la majoria dels estudis i testimoniatges se centren en Barcelona i la seva àrea metropolitana, també va haver-hi presència andalusa en altres províncies catalanes, inclosa Girona. La documentació específica sobre assentaments andalusos a Girona durant la postguerra és escassa en els resultats consultats pel moment, però se sap que l'expansió industrial i turística de la província va atreure a alguns contingents de migrants andalusos, els qui es van assentar principalment en barris perifèrics de ciutats com Girona capital, Blanes o Figueres. Aquests assentaments, encara que menys massius, van compartir característiques de precarietat i marginalitat similars als de Barcelona.

Aquesta recerca permet comprendre la història i les dinàmiques socials que han influït en el desenvolupament demogràfic i cultural català, especialment en relació amb la migració interior a Catalunya, i contribueix a entendre com les polítiques de repressió i les oportunitats econòmiques de la postguerra van afectar diferents àrees de la regió. Així doncs, analitzar aquesta migració a Girona ajuda a contextualitzar la diversitat social, les condicions de vida i les històries d'integració i resistència en un territori que, com molts altres a Catalunya, va experimentar canvis significatius en la seva composició social durant aquest període.

CURIOSITAT:

Realitzant aquesta recerca, he descobert que per a la gent que migrava en aquell moment, Catalunya era anomenada "la novena província d'Andalusia", fet que lliga amb el títol provisional de la peça, però que no és el motiu original. El títol original de la peça prové de la simfonia núm. 9 de música i compositor Ludwig van Beethoven.

A high-angle photograph of three people standing on a wooden staircase. The person at the top is a woman with dark curly hair, wearing a black top and blue jeans. The person in the middle is a woman with dark hair, wearing a white top. The person at the bottom is a man with dark hair, wearing a dark blue t-shirt. They are all looking up towards the camera. The staircase has a wooden handrail and a dark carpet. The background shows a wall with a window and a tiled floor.

La companyia

Som una companyia emergent, amb una producció en gira estrenada el 2024, *Calla Judit*, *calla*, i amb dues peces més a l'esquena: *Anomalía y Excepción*, i una adaptació a monòleg de la novel·la de Pirandello, *Un, ningú i cent mil*.

Maria Cambil de Tena

Nascuda a Palamós el 12 de desembre de 1996. És directora, dramaturga, actriu i graduada amb MH en Arts Escèniques a l'EU ERAM. Ha escrit, dirigit i produït *Calla, Judit, calla* (2024), escrit, dirigit, interpretat i produït *Anomalía y Excepción* (2021); adaptat, actuat i produït *Un, ningú i cent mil* (2022); Ha treballa d'ajudant de direcció d'Alex Rigola a *Lluna Plena* (2024), *Clàudia Cedó a Els àngels no tenen fills* (2021), *Llàtzer Garcia a La meva violència* (2021) i *Els Somnàmbuls* (2019), *Carla Rovira a L'Amansi(pa)ment de les Fúries* (2022) i *Maria Garcia Vera a Dins la Sala dels Miralls* (2023); Ha dirigit i produït *Mujeres de Paja* (2022); dirigit *Un Àngel Estrany* (2023). Ha format part de l'equip del *Heartbreak Hotel* (temporada 23-24) i treballat com a docent amb *Escenaris Especials* i la coordinació pedagògica l'ERAM Zeta. Actualment treballa com artista convidada al Projecte *Indòmites del Teatre Municipal de Girona* a l'INS Santiago Sobrequés i a l'Assessoria i Gestoria Cultural La Nuclear.

Clàudia Ferrer Carreras

Nascuda a Ciutadella el 12 de juliol de 1999, és creadora escènica i actriu. Graduada en Arts Escèniques a l'Escola Universitària ERAM. Interpreta, sota la direcció de Juan Pablo Miranda, *Rojo Azulado Casi Negro* (2019) i sota la direcció de Maria Cambil a *Anomalía y Excepción* (2021) i protagonitza *Calla, Judit, calla* (2024). És Ajudant de Direcció de Xicu Masó a *Síndrome de Gel* (2022) i de Míriam Alamany a la lectura dramatitzada d'*Oxigen* (2023); dirigeix *Un, ningú i cent mil* (2022) i *Vol i Dol* (fins la propera tramuntana) (2022); El 2021 produeix sota la direcció d'Iris Medina el seu primer single amb el videoclip *Gotas*. Escriu *Trilòk*, (2021) i treballa amb Ane da Silva amb la readaptació de la dramaturgia de *Deseo de ser Punk* (2023).

Carles Vidal Ramos

Nascut a Salt el 1979, llicenciat en Història per la UdG. Músic de llarga trajectòria que compagina la música amb la producció d'esdeveniments culturals com *Temporada Alta* (2008-2024), *Primavera Sound* (2011-2024) i la creació del *Festival Neu!* (2015- 2024). Tom Hagan és el seu projecte principal des de 2010, amb discos com: *Carlitos Buey* (2010); *Muy Bien Carlitos* (2012); *Carles Vidal* (2015); *2016-2020* (2021); *2021-2022* (2023); Treballa a projectes d'altres artistes com *Hola Elefante* (2022); amb Maria Cambil a *Anomalía y Excepción* (2021), *Calla, Judit, calla* (2024) entre d'altres.

Laura Pujol Rabasseda

Nascuda a Girona el 1994, graduada amb menció especial en Arts Escèniques a l'Escola Universitària ERAM. Ha treballat com a adjunta de producció de *Temporada Alta* (2018-2023), amb qui hi continua tenint relació com a treballadora cultural autònoma, ha dut la producció de l'(a)phònica (2023) així com d'altres esdeveniments culturals. Actualment treballa al Centre de Creació d'Arts Escèniques El Canal com a responsable de les activitats amb la comunitat, a l'Escola Universitària ERAM com a coordinadora tècnica del Grau en Arts Escèniques i al Festival Z com a responsable de les activitats professionals.

Projectes anteriors

Anomalía y Excepción

La Maria necessita entendre per què la seva vida ha arribat al punt on està ara i utilitza l'escenari per posar paraules als seus pensaments. Amb l'ajuda de la Clàudia i la música d'en Carles, ens explica records de la seva infantesa i adolescència on hi apareixen la seva mare i el seu profund amor cap a ella, el seu pare, creador del conte que ha inspirat aquesta peça, i la seva germana Ana i l'abisme que les separa. Anomalía y Excepción és un viatge entre la realitat i la ficció, és una reflexió sobre la identitat, el gènere, el sexe, la mort, la culpa i el suïcidi. Una investigació sobre els límits de les relacions familiars i la influència de la religió al nostre pensament.

Un, ningú i cent mil

Vitangelo Moscarda és una persona aparentment senzilla, que viu de renda gràcies a l'herència del banc fundat pel seu pare. Un dia, la seva esposa li fa notar un seu defecte físic que fins aleshores li havia passat del tot desapercebut: Vitangelo té el nas lleugerament tort. Aquesta presa de consciència permet al protagonista adonar-se del fet que tothom al seu voltant té una percepció d'ell del tot diferents de la que ell té de si mateix, doncs desencadena un autèntic viatge d'autodescobriment per indagar qui és ell realment.

Calla, Judit, calla

Un espai que vol ser llar és habitat per una jove amb cor d'infant que no vol consumir-se entre les parets de la fàbrica tèxtil on treballa. És habitat per l'esperit d'algú que s'hi ha quedat atrapat sense cap altra forma de comunicar-se que les notes que fa sonar. És compartit per un gos, potser imaginari, potser no, això només ho sap la Judit. La Judit, aquesta jove de cor fort, es planteja si altres realitats són possibles en una vida que no la deixa sentir-se lliure. Podrà generar una transformació radical en la seva vida? Podrà canviar el sistema que la fa girar? Calla, Judit, calla és un diàleg, un enfrontament entre la paraula i la música que l'acompanya, l'acarona, l'alça, l'empeny i la pertorba.

MAL SAI®

LA NOVENA

